

Szakál Aurél: Thorma János restaurált, 1848-as festményei

A kiskunhalasi múzeum új, állandó kiállítása

Thorma János a köztudatban mint a nagy történelmi tablók festője ismert. Azonban Bay Miklós-Boros Judit-Murádin Jenő "Thorma" című albuma, Murádin Jenő "Thorma János 1848-as képei" katalógusa (megjelenés előtt) és a restaurált nagy festmények méltó bemutatása után jóval többet láthat az érdeklődő Thorma művészetének drámai erejéből, finom lírájából.

Thorma János (1870-1937) festőművész Kiskunhalas szülötte. A nagybányai művésztelep egyik alapítója, tanára, vezetője. Egyeztetni próbálta a romantika és naturalizmus elveit. Fő műveinek szánta nagyméretű történelmi pannóit.

1893-1896 között készítette az "Aradi vértanúkat". A mű 1849. október 6. művészi megfogalmazása. Történelmünk egyik leggyászosabb napjának és az aradi vértanúknak állít emléket. A 13 mártír közül az akasztásra ítélt kilenc honvédtábornokot ábrázolja. Balról kezdve Poeltenberg Ernő, Nagy-Sándor József, Aulich Lajos, Láhner György, Knézich Károly, Vécsey Károly, Török Ignác, Damjanich János, Leiningen-Westerburg Károly került megörökítésre.

A megrendítő festmény színhatása komor. Ebbe plasztikus, kontrasztos részletek olvadnak. A hivatalos Magyarország nem örült a kényelmetlen képnek. Külön történt bemutatása, óriási sikere után csak 1931-ben került állami tulajdonba.

Közben Thorma megfestette a forradalom kezdetét, 1848. március 15. dicsőséges napjának festői emlékét. A "Talpra magyar!" munkálataihoz 1898-ban kezdett hozzá, de csak 1936-ban fejezte be. A forradalom kitörésének egyik pillanatát örökíti meg: azt, amikor a Pilvax Kávéház és a Nemzeti Múzeum közötti úton, a Károlyi palota előtt már összetalálkoztak a pesti polgárok, a fiatal egyetemisták és a vásárra érkező vidéki emberek, s a tömeg vállára veszi a szavaló Petőfit. Mellette Jókai Mór és Vasvári Pál.

Az alkotó az esemény naturalista ábrázolását, és az akadémista kompozícióépítést próbálta összeegyeztetni az impresszionista előadásmóddal. Halála után Kiskunhalas városa vásárolta meg a képet. Így került a helyi múzeumba 1950 körül.

A két nagyméretű összetartozó kép 1960-1984 között Kiskunhalason a Thorma János Múzeumban volt látható.

1984-ban leszedték és elvitték az "Aradi vértanúkat", mert olyan rossz állapotba került, hogy már nem lehetett tovább függeszteni. A halasiak azonban hiányolták a képet. A "Talpra magyar!" is restaurálni kellett. A festmények bemutatása az 1848-49-es szabadságharc közelgő 150. évfordulója alkalmából is időszerűvé vált. A múzeum a restaurálást az évi költségvetésből nem tudta megoldani. A szervezőmunka 1996-ban kezdődött. Először elkészült Thorma egészalakos "Kossuth" képének restaurálása.

A teljes terv a következő volt: a "Talpra magyar!" és az "Aradi vértanúk" restaurálásán kívül a megfelelő kiállítási körülmények biztosítása a Thorma Galériában (szakszerű megvilágítás és a hőmérséklet, páratartalom szabályozása), a képeket bemutató katalógus megjelentetése.

A két képről röviden elmondható, hogy a "Talpra magyar!" jobb állapota miatt, csupán a festmény tisztítása, restaurálása és a díszkeret restaurálása vált szükségessé. (Mérete: 380x600 cm = 22,8 m².) Az "Aradi vértanúk" állapota a restaurálás megkezdése előtt válságos volt. A festmény hányatott sorsa miatt a festék több helyen levált a vászonnól. A korábbi szakszerűtlen restaurálások is adtak feladatokat. (Mérete: 350x630 cm = 22 m².)

A Magyar Nemzeti Galéria és a Thorma János Múzeum megállapodása szerint ismét Kiskunhalason, a múzeumban lévő Thorma Galériában állítjuk ki együtt a két képet, ha a kiskunhalasi múzeum befejezi restaurálásukat.

Az "Aradi vértanúk" restaurálását Petheő Károly (Magyar Nemzeti Galéria) végezte Budapesten 1997-1998-ban. A "Talpra magyar!" -t Vígh László (Kosztia József Múzeum, Szentés) restaurálta

Kiskunhalason 1997-ben.

A támogatók sorába először a MOL Rt., Kiskunhalas Város Önkormányzata és a Kunpetrol Kiskunhalasi Szolgáltató Kft. lépett. Pályázatok keretében a Nemzeti Kulturális Alap és a Millecentenárium Emlékbizottság is jelentős támogatást nyújtott. A cél elérését néhány kisebb támogatón kívül eddig több mint 250 adakozó segítette 200-tól több 10000 forintig terjedő összeggel. Hasznos volt a helyi és az országos sajtó érdeklődése is.

E sorok írásakor a "Talpra magyar!" elkészült, az "Aradi vértanúk" budapesti munkálatai a végükhöz közelítenek. A kiállítás korszerűsítése félig kész. Továbbra is tervezzük megjelentetni a "Thorma János 1848-as festményei" című katalógusban Murádin Jenő kolozsvári művészettörténész tanulmányát a két kép történetéről, jelentőségéről. Ezért még várjuk az adományozók segítségét.

A "Talpra magyar!" ünnepélyes átadása 1998. március 15-én történik. Az új Thorma János állandó kiállítás megnyitásának tervezett időpontja 1998. május 2., a kiskunhalasi Város Napja rendezvényei keretében. Ezután a két összetartozó festmény ismét együtt látható Thorma szülővárosában a magyar forradalom 150. évfordulójának évétől.

Forrás: <http://www.koi.hu/hirlev/1998/803torma.html>